

de
Vlaamse

Brabander⁴⁵

Informatiemagazine van de provincie Vlaams-Brabant | oktober 2011

Boerderij in het groen

Op bezoek bij de
landschapsarchitect

Omegabaars uit eigen kweek

Optimisme over aquacultuur

Natuur & landschap

Vooraf

Beste Vlaams-Brabanders,

U hebt een speciaal Europa-nummer in handen. Het motto van dit nummer is 'Europa verrassend dichtbij'. Europa is letterlijk dichtbij, met de Europese instellingen in Brussel, wat in Vlaams-Brabant zorgt voor heel wat investeringen en tewerkstelling. Europa staat ons ook bij met subsidies voor vernieuwende initiatieven op vlak van economie, van natuurbeheer, van plattelandontwikkeling, enzomeer. Europese steun gaat niet alleen naar verafgelegen streken, maar komt ook een provincie als Vlaams-Brabant ten goede. Europa moet nochtans meer zijn dan een fonds dat subsidies of steun verdeelt. De Europese gedachte blijft vandaag nog even actueel. Ook vandaag hebben we veel meer te winnen bij een intense samenwerking tussen Europese landen dan bij het opnieuw terugplooiën binnen nationale grenzen. Europese samenwerking biedt veel voordelen, voor een open economie en een uitwisseling op veel vlakken. Zoals het in een democratie hoort, wordt er ook kritiek uitgeoefend en volop gediscuteerd over de politieke beslissingen van de Europese Raad. Maar dat belet niet dat we allemaal Europa nodig hebben om de uitdagingen van de toekomst aan te gaan. Zoals John Kennedy al deed, kunnen we de vraag stellen: 'Vraag niet alleen wat Europa kan doen voor u, maar ook wat u kan doen voor Europa'.

Lodewijk De Witte
*provinciegouverneur,
 namens de deputatie*

'Het project Falomi helpt academici om de stap naar het ondernemerschap te zetten.'

8

Colofon

de Vlaamse Brabander

oktober 2011 | nr. 45
 Verschijnt 7 keer per jaar.
 Een uitgave van de Informatiedienst van de provincie Vlaams-Brabant in opdracht van de deputatie.

Realisatie
 Jansen & Janssen, www.jaja.be

Verantwoordelijke uitgever
 Marc Collier - provinciegriffier
 Provincieplein 1, 3010 Leuven

Redactieadres
 Provincie Vlaams-Brabant
 Informatiedienst
 Provincieplein 1, 3010 Leuven
 T 016-26 70 00
 F 016-26 71 68
 e-mail: info@vlaamsbrabant.be
www.vlaamsbrabant.be

De gegevens worden verwerkt in overeenstemming met de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Inhoud

14

6 GENIETEN Woudapen in Zoutleeuw

Ontdek hoe zeldzame dier- en plantensoorten opnieuw gedijen in het provinciedomein het Vinne.

8 IN DE COULISSEN Ruimte voor wetenschap

Zo biedt je onderzoekers een perfect kader om zich op hun kerntaken te focussen.

11 KNOWHOW Agrarisch design

Landschapsarchitect Erwin Dunon over de inplanting van landbouwbedrijven op de boerenbuiten.

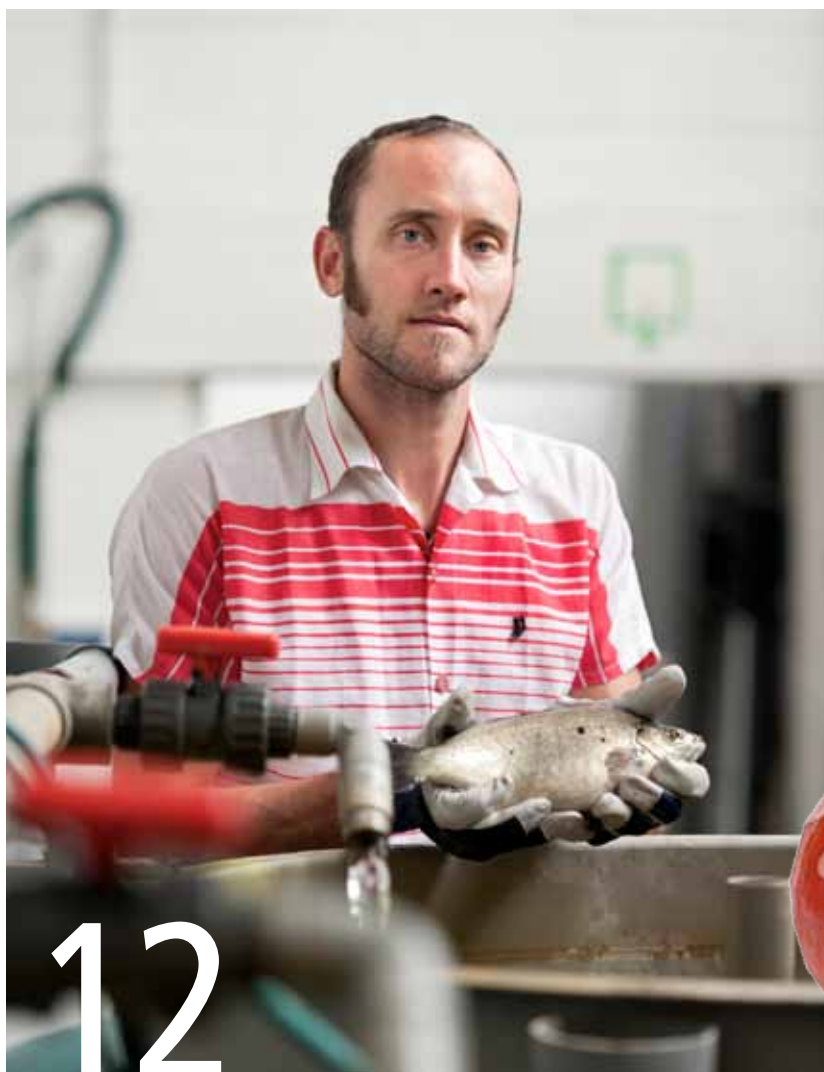
12 VOORUITKIJKEN Duurzame omegabaars

Kweken we straks omegabaarsen op visboerderijen? Onderzoeker Stijn Van Hoestenberghede denkt van wel.

14 PASSIE Ecologisch tuinieren

Lekkere groenten en pure smaken bij tuinierster Fabienne De Jonghe

15 VRAAG VAN DE LEZER In welke regio's kan ik terecht op het wandelnetwerk?

12

14

Natuurherstel voor De Grote Vliet

De provincieraad heeft een reeks maatregelen goedgekeurd die de ecologie en waterbergingscapaciteit van de valleien van De Grote Vliet (Linter) en de Grote Gete (Zoutleeuw en Hoegaarden) verbeteren. Vooral in de vallei van De Grote Vliet staan er ingrepen op stapel. In dat gebied heeft de provincie 193 ha grond aangekocht om een aaneengesloten gebied te kunnen beheren. Terwijl er vroeger intensief aan landbouw werd gedaan, heeft de vallei zich steeds meer tot natuurgebied ontpopt. Om ook de lokale fauna een handje te helpen, legt de provincie een reeks poelen aan. Die moeten

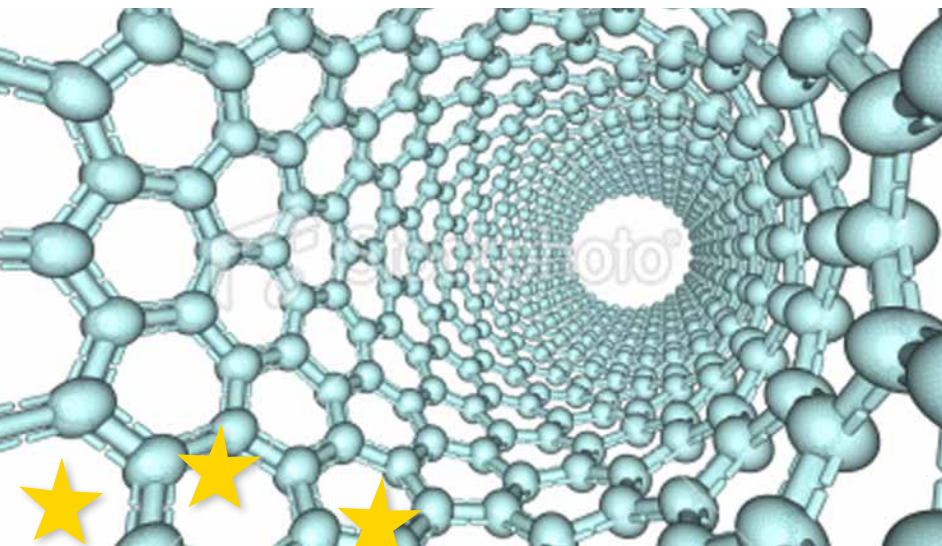
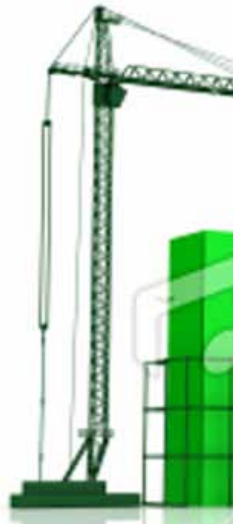
een nieuwe thuis vormen voor de kamsalamander, een bedreigde diersoort. Daarnaast moet de vallei ook rijk worden aan bossen, weiden en hooiland. Naast deze maatregelen in Linter, komen er ook twee extra poelen in provinciedomein Het Vinne (Zoutleeuw) en wordt het grondwater in het provinciaal wachtbekken in Hoegaarden licht verhoogd.

★ Deze beslissing kadert in het project **Interactief Waterbeheer van het Europese subsidieprogramma Interreg IV Grensregio Vlaanderen-Nederland**. www.interactiefwaterbeheer.eu

Eco2profit

Bedrijven bundelen ecologische krachten

Met het Europese project Eco2profit doen de provincie Vlaams-Brabant, de Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM), Interleuven en de Europese Unie een extra duwt in het zakje om de uitstoot van broeikasgassen in te dammen. Het project focust op energiebesparende maatregelen voor nieuwe bedrijventerreinen en bestaande ondernemingen. Bij de aanleg van het Feed Food Health-wetenschaps- en innovatiepark in Tienen bijvoorbeeld, komt er aangepaste openbare verlichting. De fietspaden zullen er verlicht worden met erg zuinige ledlampen en de wegen met speciale gaslampen, die bovendien uitgerust zijn met bewegingssensoren. Alleen wanneer er effectief een fietser aankomt op het fietspad, floepen de lichten aan, en als er geen wegverkeer is, worden de lichten gedimd. Eco2Profit gaat ook in zee met bestaande bedrijven in Vlaams-Brabant. Op maat van de ondernemingen worden dan maatregelen uitgewerkt om energie te besparen en de CO2-uitstoot te beperken. Dat kan bijvoor-

Organext

Producersen ramen

Met Organext wil de provincie Vlaams-Brabant haar eigen streek en de Euregio Maas-Rijn mee helpen uitbouwen tot een technologische topregio. Dit Europese project brengt gerenommeerde onderzoekers samen om nieuwe producten te ontwikkelen voor de zonnecelindustrie en opto-elektronica-toepassingen (de wisselwerking tussen licht en stroom), zoals schermen voor smartphones of andere draagbare toestellen. De betrokken onderzoekscentra bundelen daarvoor hun expertise in nanotechnologie (technieken die werken met deeltjes in de grootteorde van een miljardste van een meter) en nieuwe materialen en stellen die ten dienste van geïnteresseerde bedrijven in deze regio. In Leuven is het onderzoekscentrum Imec bezig met die grensverleggende toptechnologie. Eén van

elen chten

beeld door de restwarmte van productieprocessen te hergebruiken voor de verwarming van lokalen. Ook Interleuven stapt in het project en heeft voor de nieuwe bedrijventerreinen – de uitbreiding Nieuwland en Kop van Nieuwland (Aarschot) en Vosseme (Tervuren) - gekozen om duurzame verlichting op het openbare domein te installeren.

★ **Eco2profit is een project van het Europese subsidieprogramma Interreg IV- Grensregio Vlaanderen-Nederland.** www.eco2profit.eu

THEMA
NATUUR
& LAND-
SCHAP

'Het platteland als duurzame motor'

Wie houdt er niet van om eens lekker uit te waaien in een van de bossen in Vlaams-Brabant? Of om met de fiets de mooie landschappen in het Hageland te bewonderen? 'Het wordt meer en meer duidelijk dat het platteland een motor voor economische, sociale en ecologische duurzaamheid is,' zegt Monique Swinnen. 'Zowel op provinciaal als op Europees niveau spelen we die troef gretig uit.'

'Het provinciebestuur streeft ernaar om van Vlaams-Brabant een plaats te maken waar het goed is om te wonen, te werken en te ontspannen. In het dichtbevolkte Vlaanderen ligt daarbij een cruciale rol weggelegd voor het versterken van het platteland, de open ruimte en de natuur. We willen dat inwoners van onze provincie fier kunnen zijn op hun omgeving en dat ze in een gezonde leefomgeving terecht kunnen. Een doordacht plattelandbeleid in samenspraak met alle actoren biedt ook voldoende economische kansen om onze regio naar een duurzame toekomst op weg te zetten.

'De Europese Unie hecht zeer veel belang aan het op een duurzame manier versterken van de interne markt. In veel gevallen gaan die twee

trouwens hand in hand. Als een aantal regio's samenwerken rond duurzame thema's, bereiken ze door onderlinge kennisuitwisseling samen meer dan ieder afzonderlijk. Als provincie vinden we het belangrijk om de mogelijkheden die de EU op dit vlak biedt, zo dicht mogelijk bij de mensen te brengen. Onze Dienst Europa fungeert dan ook als kenniscentrum en aanspreekpunt voor iedereen die op Europese steunprogramma's wil inspelen. Getuige daarvan de vele mooie projecten waarover u op deze en de volgende pagina's van dit magazine meer kunt lezen.'

straks elektriciteit?

de nieuwe mogelijkheden is de integratie van zonnecellen in bestaande ramen en op dakpannen of laptopbehuizingen. Het streefdoel is om daarvoor een ultradunne, lichtgewicht-bekleding te ontwikkelen op basis van de nieuwe materialen en technieken van Organext. Het is daarbij de bedoeling dat de materie het licht gedeeltelijk doorlaat zodat de ramen nog steeds doorzichtig blijven, maar tegelijk ook energie opwekt. Anderzijds kunnen de materialen ook gebruikt worden voor het omgekeerde effect, namelijk om licht op te wekken.

★ **Organext is een project van het Europese subsidieprogramma Interreg IV- Euregio Maas-Rijn.** www.organext.org

Solabio ondersteunt biodiversiteit

Zuurstof voor de na

Dankzij de steun van Europa wordt met het grensoverschrijdende project SOLABIO aan de biodiversiteit en het herstel van waardevolle landschappen in Vlaams-Brabant gewerkt. Ook in en rond provinciedomein Het Vinne in Zoutleeuw krijgen enkele dieren en planten hierdoor de kans om zich te ontplooiën.

Onder de noemer SOLABIO (SOorten en LAndschappen als dragers voor BIOdiversiteit) hebben 27 partners uit Vlaamse en Nederlandse provincies hun krachten gebundeld. Ze engageren zich om, over de grenzen heen, de biodiversiteit te verbeteren en waardevolle landschappen te herstellen. Dit initiatief wordt ondersteund met middelen van de Europese Unie en schept een kader waarbinnen ook onze

Op stap met de Koesterschijf

Om jonge bezoekers van het provinciedomein Het Vinne warm te maken voor de *koesterburen*, ontwikkelde de provincie een leuke schijf. Met een draai aan de schijf kunnen kinderen onderweg ontdekken welke *koesterbuur* in welke biotoop gedijt. Langs de wandelpaden duiken ook geregeld foto's op van koesterburen die in de buurt logeren. Dat maakt van de Koesterwandeling een echte ontdekkingsstocht.

tuur

provincie natuurversterkende maatregelen neemt. Onder meer in en rond Het Vinne krijgen verschillende dieren en planten de kans om meer voet aan de grond te krijgen.

Poelen voor kamsalamanders

Met de steun van SOLABIO zijn onder andere kunstnesten voor huiszwaluwen in Het Vinne aangebracht. Op die manier hebben enkele huiszwaluwen ter hoogte van de binnenkoer aan de Vinnehoeve een nieuwe thuis gevonden. Daarnaast is op een steenworp van het natuurdomein een hoogstamboomgaard aangelegd. Via een beheerovereenkomst staat de eigenaar van de grond in voor de zorg voor de boomgaard. De bomen leveren niet alleen fruit op, ze lokken ook heel wat insecten en vlinders die de bestuiving bevorderen. Een andere ingreep die momenteel wordt uitgevoerd, is de aanleg van een nieuwe poel op een steenworp van Het Vinne. Ook die poel moet een trekpleister worden voor insecten en amfibieën, waaronder de kamsalamander.

Koesterburen

Dankzij deze ingrepen worden ook de fauna en flora binnen Het Vinne zelf ondersteund. Op die manier ontstaat er ook een wisselwerking tussen de omgeving en de het provinciedomein zelf. Het Vinne is een natuurdomein dat nog relatief veel biotopen telt. 'We vinden hier acht type-omgevingen

'Als je inspanningen doet voor enkele dieren, volgen vaak heel wat andere in hun kielzog'

terug waarin specifieke diersoorten leven,' zegt domeinbeheerster Liesbet Cox. 'Voor die uiteenlopende biotopen hebben we een aparte aanpak uitgewerkt om specifieke planten en dieren die er leven te versterken, de *koesterburen*. We proberen dus voor acht types *koesterburen* de meest aangepaste leefomstandigheden opnieuw op te bouwen.' Concreet gaat het om de kamsalamander voor de poelen, het loos blaasjeskruid voor de plassen, het haakveenmos voor de moerassen, de woudaap voor de rietmoerassen, de slanke aardtong voor de graslanden, de geelgors voor de akkers, de eikelmuis voor de hoogstamboomgaard en... het natuurkind voor de bossen.

'Die laatste Koesterbuur lijkt misschien een verrassende keuze, maar wij vinden ze evident. Kinderen moeten kunnen ravotten, door de bladeren rennen, kriebelbeestjes zoeken, vogelgeluiden horen ... Daarom moeten we ook voor hen een biotoop vrijwaren waar ze de natuur kunnen beleven en leren respecteren', zegt Liesbet Cox. Het project met de *koesterburen* werd in de

Blaffende vogels en kleine dinosaurïers

De Koesterburen in Het Vinne hebben niet alleen gekke namen, sommigen doen ook een beetje gek ... Dit zijn de leukste:

- **Eikelmuis:** ook wel fruitrat genoemd. Zijn opvallendste kenmerk is het zwarte Zorromasker rond de ogen. De eikelmuis is een nachtelijke jager en heeft dus grote oren en bolle ogen.

- **Loos blaasjeskruid:** is een wortelloze, vleesetende waterplant. Aan de bladeren zitten vangblaasjes waarmee hij kleine kreeftachtigen en waterinsecten klist.

- **Kamsalamander:** is een heel bedreigde salamandersoort. Tijdens de voortplantingstijd ontwikkelen de mannetjes een hoge rugkam. Dat geeft hen de look van een dinosaurïer.

- **Woudaap:** is de kleinste reiger in Vlaanderen en kan dan ook behendig tussen het riet klauteren. In de broedtijd laat het mannetje een opvallende roep horen die lijkt op hondengeblaf.

ruimere conceptfase ook mee ondersteund met middelen van SOLABIO. Naast ingrepen op het terrein en de opstartsteun voor het communicatielook voorziet SOLABIO ook in middelen voor het educatieve aspect. Zo vond er al een zwaluwfietstocht plaats door Zoutleeuw, en kregen schoolkinderen een rondleiding in Het Vinne. ☉

★ **SOLABIO is een project van het Europese subsidieprogramma Interreg IV Grensregio Vlaanderen-Nederland.**
Info: www.koesterburen.be/
www.solabio.org

INFO **Beleidsverantwoordelijken:** gedeputeerden **Monique Swinnen (Europa)**, **Jean-Pol Olbrechts (leefmilieu)**, **Walter Zelderloo (provinciedomeinen)**.

Wetenschapspark Arenberg barst uit zijn voegen

Hier bouwt men de

Sinds geruime tijd besteedt de K.U. Leuven extra aandacht aan de commercialisering van haar wetenschappelijk onderzoek. Met succes. Het aantal wetenschappers dat met een spinoff is gestart, is zowat geëxplodeerd. Met de financiële steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) kunnen deze startende bedrijfjes zich vestigen in betaalbare, hypermoderne en flexibele accommodatie.

aan toekomst

Kristophe Lesire:
**'Onderzoekers
moeten
zich kunnen
concentreren
op hun core
business.'**

De K.U. Leuven, het Vlaams Instituut voor Biotechnologie en Imec staan al langer aan de wereldtop voor 'hoogtechnologisch onderzoek', zegt Martin Hinoul, innovatiemanager van K.U. Leuven Research & Development. Die afdeling helpt academiërs om de stap te zetten naar het ondernemerschap. 'In onze labo's verrichten honderden briljante geesten dagelijks baanbrekend onderzoek', verklaart hij. 'Met die nieuwe technologieën worden nieuwe bedrijven opgezet die tot voor kort geen ruimte vonden om zich in de regio te vestigen. Noodgedwongen bleven deze bedrijfjes incuberen in de oude, te krappe laboratoria van de Sint-Rafaëlsite. Dat beperkte de groei van deze bedrijven met hoog potentieel en beperkte de creatie van nieuwe jobs.'

Nieuwe start voor stort

Het keerpunt kwam er rond de eeuwwisseling, toen de universiteit haar krachten bundelde met die van de politieke en economische wereld. Het meest zichtbare bewijs van die samenwerking vind je in het Wetenschapspark Arenberg. Na de sanering van deze voormalige stortplaats werden in samenwerking met een heel aantal partners en met de financiële steun van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) twee technologieclusters opgezet: één voor biotechnologisch onderzoek, de Bio-Incubatoren, en één voor ICT-ontwikkelingen. Daarmee kwam men tegemoet aan de stijgende vraag naar gespecialiseerde kantoor- en laboruimte op maat van groeiende bedrijven.

Wonderbaarlijke vermenigvuldiging

Goed tien jaar later blijkt het Wetenschapspark wel degelijk een schot in de roos te zijn. Zowel de K.U. Leuven als Imec zagen een belangrijke toename van spin-offs die zich in Arenberg kwamen vestigen in het Wetenschapspark. De Bio-Incubator bleek dan ook al snel aan uitbreiding toe. De 3000m² extra kantoor- en laboruimte waren echter nog niet goed afgeleverd, of de vraag oversteed alweer het aanbod. Als we dit schrijven is Bio-Incubator II bijna afgewerkt en staat Bio-Incubator III net in de steigers. Het verhaal van de ICT-cluster loopt haast gelijkaardig: daar werden eind 2010 nog eens twee nieuwe gebouwen ingehuldigd, meer bepaald nummers drie en vier. Benieuwd waar dat gaat eindigen!

Er zit muziek in de Bio-Incubator

In de Bio-Incubator hoeven beginnende bedrijfjes zich niks aan te trekken van praktische beslommeringen. Dankzij het FaLoMi-project kunnen zij zich des te beter concentreren op hun *core business*: de ontwikkeling van hun merk en product.

Beslommeringen

'FaLoMi staat voor Facilitaire, Logistieke en Milieutechnische ondersteuning', vertelt Marleen Verlinden, naast directeur Financiën en Operaties aan K.U. Leuven Research & Development ook gedelegeerd bestuurder van de nv Bio-Incubator. 'Centraal in dat project staat een mana-

ger die over de knowhow beschikt om bedrijfjes op die drie vlakken de nodige ondersteuning te bieden.' Het project liep tussen 2008 en 2010 en kon rekenen op financiële steun van de Vlaamse overheid en uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling.

Core business

Met behulp van die financiële steun kon manager Kristophe Lesire aangetrokken worden: 'Ik help de bedrijven met alle structurele veranderingen in hun labo, met de aankopen van bepaalde materialen, met de afvalverwerking, de milieuvergun-

ningen en met hun bioveiligheidsdossier. Een voorbeeld: als een bedrijf behoefte heeft aan de uitbouw van zijn laboratorium handel ik het hele dossier voor hem af: ik ga op zoek naar de meest geschikte middelen, naar aannemers, zorg zelf voor de veiligheidscoördinatie... Hét standaardlab bestaat immers niet. In functie van het onderzoek, heeft een bedrijf een specifieke afzuigcapaciteit voor geproduceerde gassen nodig, het heeft een waste management op maat... Al die zaken uitpluizen kost enorm veel tijd. Dat werk neem ik hen volledig uit handen, zodat zij zich volledig kunnen concentreren op hun *core business*.'

Service niveau

Marleen Verlinden is erg blij met de resultaten van het FaLoMi-project: 'Door deze service leggen we de drempel alweer een stukje lager voor startende spin-offs', zegt ze. 'Oorspronkelijk hadden we een lager service niveau voorzien. Zonder de intensieve begeleiding van de medewerkers van de provinciale dienst Europa hadden we die subsidie nooit binnengehaald.'

FaLoMi is een project van het EFRO Doelstelling 2-programma.

Beleidsverantwoordelijke: gedeputeerde Monique Swinnen

Stevige fundamenten voor ICT-sector

Jonge, beloftevolle technologiebedrijven de kans geven om gespecialiseerde infrastructuur te huren aan betaalbare prijzen en in de nabijheid van de universitaire campus en Imec. Dat was het idee achter de nieuwe ICT-cluster in het Wetenschapspark Arenberg. Tot een onverwachte gebeurtenis plots roet in het eten dreigde te gooien.

'De twee eerste gebouwen van de cluster stonden er snel en waren in een mum van tijd volledig verhuurd', vertelt Guido Bammens, die het dossier voor de K.U. Leuven van nabij volgde. 'Omdat de vraag naar kantoorruimte bleef

toenemen, wilden we in 2008 beginnen aan de bouw van een derde en vierde complex.' Maar daar liep het al van in het begin fout. 'Bij het voorafgaandelijk bodemonderzoek was er bodemverontreiniging vastgesteld op het terrein. Het bouwterrein in kwestie deed tot in de jaren '60 dienst als gemeentelijke stortplaats. Niet dat het om zwaar vervuilde grond ging. Plastic, glas, steenpuin, die zaken. Maar dat veranderde niks aan de situatie. Voor we konden bouwen, waren we wettelijk verplicht om het hele terrein te laten saneren.'

Redder in nood

De sanering beloofde geen goedkope klus te worden. 'Als we dat volledig uit eigen zak hadden moeten betalen, hadden we 't moeten doorrekenen aan onze klanten', zegt Bammens. 'En dat terwijl het net onze bedoeling was om aan marktconforme prijzen te verhuren.' Gelukkig werd ons project goedgekeurd bij het Europese subsidieprogramma Doelstelling 2 en werd een deel van de saneringskosten betaald via subsidies uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO). 'Voor mij was het de eerste keer dat ik een dergelijk dossier moest voorbereiden', zegt Bammens. 'Ik weet niet of het me gelukt zou zijn zonder de steun van de mensen van de provinciale dienst Europa.'

Geluk bij een ongeluk

Door gebruik te maken van de eigen expertise en een innovatieve methode, slaagden ze er bij de K.U. Leuven bovendien in om de saneringskosten met maar liefst de helft te drukken. De twee nieuwe gebouwen werden eind 2010 ingehuldigd. 'En met het uitgespaarde bedrag door de EFRO-steun heeft nog een ander project in Vlaams-Brabant steun gekregen', vertelt Guido Bammens er nog bij.

Wetenschapspark grondsanering is een project van het EFRO Doelstelling 2-programma.

Beleidsverantwoordelijke: gedeputeerde Monique Swinnen

Stijlvol platteland

Ook in Vlaams-Brabant zoeken mensen steeds liever de rust en het groen op van wat vroeger bekend stond als de boerenbuiten. Daarom heeft de provincie onlangs een landschapsarchitect in dienst genomen. Hij helpt landbouwers bij de integratie van hun bedrijf in het landschap.

De provincie neemt al meerdere jaren initiatieven om het toenemende gebruik van het platteland in goede banen te leiden. In 2008 diende ze een Europees project 'B(l)oeiend erf' in, een wedstrijd waarmee de provincie landbouwers wilde stimuleren om hun bedrijf op te fleuren met vrolijke erfbeplanting. Het project ontving zowel Europese, Vlaamse als provinciale subsidies. Aangemoedigd door het succes stelde de provincie vorig jaar landschapsarchitect Erwin Dunon aan. Zijn taak bestaat eruit om te helpen bij de integratie van landbouwbedrijven in het landschap.

Positieve kritiek

'Mijn job is een constante evenwichtsoefening tussen aantrekkelijkheid en functionaliteit', zegt hij. 'Wanneer boeren bouw- of uitbreidingsplannen hebben, zijn ze wettelijk verplicht om een landschapsintegratie-

plan op te maken. Dat maak of beoordeel ik, en stuur ik indien nodig bij, in overleg met de landbouwer.' Op een dik jaar tijd heeft Erwin Dunon 55 adviezen gegeven. Zowel vrijblijvende als verplichte. 'Ik merk dat zeker 90% van de landbouwers positief staat tegenover landschapsintegratie. Ze beseffen vaak dat ze er ook hun voordeel mee kunnen doen. Bijvoorbeeld doordat ze een Bed & Breakfast uitbaten of een andere vorm van hoevertoerisme aanbieden.'

Agrarisch design

Hoe gaat een landschapsarchitect dan precies te werk, als hij een aanvraag voor zijn neus krijgt? 'Het eerste element waar ik naar kijk is de situatie van het landschap', legt Dunon uit. 'Op basis daarvan doe ik een aantal voorstellen die de impact van het gebouw op zijn omgeving minimaliseren. Een bomenrij voor een stal zorgt bijvoorbeeld voor een filterend effect, zowel van het uitzicht als van de geur. De

oprijlaan van een boerderij die iets verder van de straatkant ligt, kun je door hoogstamfruitbomen veranderen in een majestueuze dreef. Welk voorstel ik ook doe, ik kies altijd voor streekeigen bomen. Die zijn immers het best bestand tegen ons klimaat.'

Een belangrijke reden waarom erfbeplanting vaak wenselijk is, is omdat de huidige loodsen en stallen vaak als storend ervaren worden. Hoewel Erwin Dunon een kentering ziet opduiken: 'Sommige boeren kiezen de kleur van hun dak in functie van de omgeving, of graven hun stal een beetje in zodat hij minder zichtbaar wordt. Hier en daar zien we dat er ook weer hout gebruikt wordt in muren. Ik zei het al: de huidige landbouwers staan voor veel open. Zolang het betaalbaar blijft en de bedrijfsvoering niet in het gedrang komt, kunnen alle partijen er wel bij varen.'

 Erfbeplanting is een project van het PDPO-programma.

 www.vlaamsbrabant.be/bloeienderf
Beleidsverantwoordelijke:
gedeputeerde Monique Swinnen

Omegabaars uit eigen

Ligt er straks een nieuwe duurzame en lekkere vissoort in de winkelrekken? Als het van Stijn Van Hoestenberghé afhangt wel. De onderzoeker boekt veelbelovende resultaten met het kweken van omegabaarsen: een smaakvolle zoetwatervis die veel omega 3 bevat en makkelijk op lokale visboerderijen kan worden gekweekt.

Sinds mei vorig jaar zwemmen in een oud lokaal van de K.U. Leuven uit Australië geïmporteerde visjes rond in bassins. Ze worden er gevoederd en van dichtbij in de gaten gehouden door onderzoeker Stijn Van Hoestenberghé. De jonge dertiger heeft een passie voor aquacultuur, het kweken van vissen, dat de komende jaren een antwoord moet bieden op de overbevissing in de oceanen. 'Net zoals we vlees niet onbeperkt in het wild konden blijven schieten, moeten we vis meer en meer op een duurzame manier kweken. Het ecosysteem van onze oceanen staat op de rand van de vernieling. De viskweek is in de laatste twee decennia sterk gestegen, maar we moeten ook hier dringend de duurzame weg inslaan.'

Efficiënte groeier

Of het wel duurzaam is om vissen van de andere kant van de wereld te laten overkomen? 'Toch wel,' zegt Stijn. 'We gaan

ze natuurlijk met eigen moederdieren verder kweken. Maar het belangrijkste is dat de omegabaars of jade perch, zoals hij in Australië heet, een zeer efficiënte kweekvis is. Op de drie belangrijkste kostencomponenten – voederkost, energie- en zuurstofverbruik – scoort hij zeer goed. De omegabaars leeft in water van tussen 15 en 35 ° Celsius en groeit als warmwatervis sneller dan koudwatervissen uit onze streek. Bovendien kan de warmtekost beperkt worden door het gebruik van restwarmte uit serreteelt of andere installaties. Hij is ook een omnivoor, wat betekent dat je hem geen andere vissen of visolie moet voorschotelen, zoals nu gebeurt bij het overgrote deel van de kweekvis. En dat scheelt niet enkel in voederkosten, maar zorgt ook voor minder druk op het bestand wilde vis. Weet je dat we om een vis van 500 gram te kweken, maar 600 gram plantaardig voeder nodig hebben?'

'Als we de oceanen niet verder willen ontwrichten, hebben we een duurzamere viskweek nodig.'

De K.U. Leuven is de enige instantie in Europa die momenteel aan het experimenteren is met de omegabaars. Het onderzoek gebeurt onder de vleugels van professor Bruno Godderis van het Departement Biosystemen, Dierproductie. De universiteit staat in voor de helft van de middelen, de andere helft komt van de Europese Unie via subsidieprogramma Interreg Vlaanderen-Nederland. Stijn: 'In samenwerking met de provincie Vlaams-Brabant hebben we hiervoor een projectaanvraag ingediend. Ons onderzoek maakt deel uit van het ruimere project Aquavlan met andere kennisinstellingen en bedrijven in de Grensregio

kweek

Vlaanderen-Nederland. We richten ons niet alleen op de productie, maar ook op de afzetmogelijkheden, marketingkansen en opleidingen die nodig zijn om aquacultuur ingang te laten vinden.'

Gezond, lekker en duurzaam

Zoals de naam verkapt, heeft de omegabaars een zeer hoog gehalte aan gezonde omega 3-vetzuren. Nog hoger zelfs dan de bekendste omega 3-rijke vis, de zalm. De zoetwatervis heeft voorts stevig wit tot lichtroze vlees, hij is makkelijk te fileren en je kunt hem op vele manieren bereiden: van braden tot grillen, sushi, wok enzovoort. In februari 2010 kwam de omegabaars goed uit een smaakproef met een zestigtal consumenten. Topchefs zoals Toon Dierickx en Lieven Demeestere van het Leuvense restaurant Arenberg toonden zich ook enthousiast. Toch wil Stijn de smaak nog verfijnen om tot een echt topproduct te komen. In samenwerking met culinaire experts zal hij zowel via genetische selectie als via voederkeuze verdere mogelijkheden verkennen.

Een andere troef wordt de ecologische voetafdruk van de vis. In tegenstelling tot andere, meestal uit Azië ingevoerde, kweekvis belast de omegabaars het milieu nauwelijks. De installatie in de proefopstelling van Stijn is een zogenaamd Recirculating Aquaculture System, waarin zo goed als al het water wordt hergebruikt. Het systeem bevat een eenvoudige mechanische filter en daarnaast een filter waarin bacteriën het slib uit die filter verwijderen. Na dit proces blijft een zeer kleine hoeveelheid hoogwaardige kunstmest over, terwijl de bacteriën als voeder aan de

vissen worden gegeven. 'We produceren dus eigenlijk geen afval. Tel daarbij dat je geen transport nodig hebt, dat je een zeer laag energie- en waterverbruik hebt, en je begrijpt hoe groot het milieuvoordeel is. Bovendien zal ook de traceerbaarheid en voedselveiligheid een stuk betrouwbaarder zijn dan bij ingevoerde vis.'

In de rekken?

Na ongeveer 1,5 jaar kweken met de vissen gelooft Stijn nog meer dan bij de start in het potentieel van de omegabaars voor aquacultuur in Vlaanderen. 'Het is een robuuste vis die niet gevoelig is voor ziektes. De soort vertoef ook graag in scholen. Je kunt dus vrij veel vissen op een beperkte oppervlakte houden. Ik doe er ongeveer 9 maanden over om een visje van 1 gram te

laten uitgroeien tot een fors exemplaar van 800 gram, het ideale gewicht voor verkoop. Als de consument bereid is om een redelijke prijs voor dit product neer te tellen, lijkt de kweek me rendabel. Er zijn zeker nog verbeteringen mogelijk naar installatie of voedersamenstelling, maar ik hoop dat we de omegabaars in de nabije toekomst in de winkelrekken terugvinden. Hoe sneller, hoe beter. Voor de fauna en flora in zee is het al lang vijf voor twaalf geweest.'

★ **Aquavlan is een project van het Europese subsidieprogramma Interreg IV- Grensregio Vlaanderen-Nederland.**
www.aquavlan.eu

INFO **Beleidsverantwoordelijke: gedeputeerde Monique Swinnen**

Onderzoeker Stijn Van Hoestenbergh.

In Vlaams-Brabant zijn ecologische volkstuintjes aan een opmars bezig. Dankzij het Europese plattelandsproject 'Ecologische moestuincomplexen', kunnen enthousiaste tuinders nu onder begeleiding van een ervaren instructeur hun eigen lapje grond bewerken.

Pure uit

Met de ecologische volkstuintjes slaan de gemeenten twee vliegen in één klap. 'Braakliggende of verwilderde lappen grond worden onderhouden, en tegelijk is het een mooi alternatief voor mensen die geen eigen moestuin hebben', vertelt instructeur Lieven David (47). 'Er is sowieso al weinig grond beschikbaar, en meestal komt de baksteen dan nog op de eerste plaats. Gelukkig is er een langzame trendwijziging bezig.'

Bloeiende vriendschap

'Met deze volkstuintjes kiezen we ook resoluut voor een ecologische aanpak. De herkomst van de zaadjes, het verwijderen van onkruid... alles gebeurt met respect voor de natuur. Dat is niet moeilijker dan het klassieke tuinieren', legt Lieven uit, 'maar anders – en volgens de kenners veel beter. Behalve groentjes groeit er ook vriendschap langs de tuinpaden, en dat vinden veel tuiniers minstens even belangrijk. We komen om de twee weken samen in de volkstuin.' Onder meer in Baal, Halle, Betekom, Tremelo en Tervuren zijn er al ecologische volkstuintjes op poten gezet. Halfweg september startte ook in Leuven een project, waarvoor de vraag groter was dan het aanbod.

Gezond en smaakvol

Momenteel haalt een vijftigtal provinciegenoten regelmatig de schoffel boven om het beste uit zijn lapje grond te halen. Een van hen is Fabienne De Jonge (50), moeder van twee kinderen en uitbaatster van een kledingzaak. Van een lapje grond in Tremelo heeft ze haar proefterrein gemaakt. 'Ik weet graag wat er op mijn bord ligt. De smaak van vele groenten en

smaken de volkstuin

fruit in de supermarkt is volledig vervlakt en gemanipuleerd. Ik merk dat ook bij mijn kinderen; zij zijn bijvoorbeeld bittere smaakaccenten niet meer gewoon. Met de volkstuin wil ik een stapje dichterbij de natuur staan, gezonde groenten en fruit telen en die boodschap ook doorgeven naar mijn kinderen en andere mensen.'

het bovenkomt. Gelukkig hebben we een heel bekwame instructeur die ons tijdens de bijeenkomsten stapsgewijs voedt met tips, suggesties, nieuwe beplantingswijzen enzovoort. Daarnaast krijgen we theoretische lessen over bijvoorbeeld bodemkunde', zegt Fabienne die bijna lyrisch wordt als ze over haar oogst van het jongste half-

'De smaak van vele groenten en fruit in de supermarkt is volledig vervlakt.'

Om de twee weken heeft Fabienne met haar collega-tuinierders samen een vaste afspraak in de volkstuin. Maar tussendoor kan ze het niet laten om af en toe eens haar laarzen aan te trekken en na een werkdag in de grond te gaan wroeten. Af en toe gaat ze ook op bezoek bij de volkstuin in Betekom om ervaringen uit te wisselen. 'Ecologisch tuinieren is meer dan een zaadje planten en wachten tot

jaar vertelt. 'Aardappelen met een volle notensmaak, geweldige sla, schitterende pastinaken, véél boontjes ...'

★ **Ecologische moestuincomplexen is een project van het PDPO-programma.**
www.samentuinen.org

INFO **Beleidsverantwoordelijke:**
gedeputeerde Monique Swinnen

Toerisme Vlaams-Brabant beheert momenteel twee wandelnetwerken: een voor het Pajottenland en een voor Zuid-Dijleland. Zo'n netwerk bestaat uit een reeks paden die met knooppunten verbonden zijn. Op die manier kunt u zelf een lus uitstippelen en de afstand berekenen. Beide netwerken zijn tot stand gekomen dankzij subsidies uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling.

Het wandelnetwerk Pajottenland bestrijkt 300 km aan paden, verdeeld over Gooik, Lennik, Pepingen, Roosdaal en Sint-Pieters-Leeuw. Op termijn worden ook Bever, Galmaarden en Herne in het netwerk opgenomen.

Het wandelnetwerk Zuid-Dijleland is even lang. Wandelpaden langs de Dijle, het Meerdaalwoud en het Brabants leemplateau vormen hier de rode draad. Tochten uittekenen kan in Bertem, Bierbeek, Huldenberg, Leuven, Oud-Heverlee, Overijse en Tervuren.

Momenteel staat er nog een derde netwerk in de steigers: de Hagelandse Heuvels, dat in de zomer van 2012 klaar zal zijn.

INFO **Info en folders:**
Een wandelnetwerkkartaat kost 6 euro.
www.toerismevlaamsbrabant.be/publicaties
toerisme@vlaamsbrabant.be
T 016-26 76 20

Stel uw vraag aan de provincie

Worstelt u met een prangende vraag waarbij de provincie kan helpen? Mail uw vraag dan naar: info@vlaamsbrabant.be, of schrijf naar:
Provincie Vlaams-Brabant
Informatiedienst
Provincieplein 1, 3010 Leuven

★ Europa ★ in Vlaams-Brabant: verrassend dichtbij

Weet u dat heel wat projecten in uw buurt mee worden gesubsidieerd door Europees geld? Initiatieven voor natuurbehoud, ecologische innovatie, erfbeplanting, enzovoort: ze genieten allemaal Europese steun.

**U vindt Europa overal.
En dichterbij dan u denkt.**

De **Dienst Europa** van de provincie begeleidt initiatieven en zorgt dat de subsidies naar waardevolle projecten gaan. Projectmanagers staan klaar om projectvoorstellen te coördineren. Ze bouwen een brug tussen Europa en onze provincie.

★ www.vlaamsbrabant.be/europa
europa@vlaamsbrabant.be
T 016-26 74 13

Vragen over Europa, het beleid of de projecten in Vlaams-Brabant? Op zoek naar educatief materiaal of informatiebrochures over de Europese Unie? Het informatiecentrum **Europe Direct Vlaams-Brabant** helpt u graag verder.

★ www.vlaamsbrabant.be/europedirect,
europedirect@vlaamsbrabant.be
T 016 26 74 16

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland.

Europese projecten te boek

Wilt u meer weten over de Europese projecten in onze provincie? Bestel dan al uw exemplaar van het nieuwe boek van de dienst Europa. De 100 eerste inschrijvers op het webformulier www.vlaamsbrabant.be/europaboek krijgen het na 8 december gratis toegestuurd.